Jauna pedagogė Australijos lietuvių vaikams stengiasi perduoti pasididžiavimą savo kilme

Justina MIKELIŪNAITĖ

*Prieš dešimtmetį ikimokyklinės pedagogikos studijas Vilniuje baigusi **Justė Stonienė** pagal specialybę dirbo keletą metų, vėliau pasuko karjerą administracinių darbų kryptimi. Tačiau pirmoji profesija pasivijo ją Australijoje, į kurią moterį paviliojo meilė. Prieš ketverius metus ji išvyko pas savo vyrą, maždaug po pusmečio sėkmingai įsidarbino vienoje iš valstybinių Sidnėjaus įstaigų pastato priežiūros komandos statybos projektų skyriuje. Administracinės pareigos iki šiol yra pagrindinis emigrantės pragyvenimo šaltinis, tačiau vietos lietuvių „Facebook“ grupėje pastebėjusi Sidnėjaus lituanistinės mokyklos skelbimą, kviečiantį prisijungti naujus mokytojus, neliko abejinga.*

„Pamačiau, su kokiais iššūkiais užsienyje susiduria lietuvių vaikai, net jei jų tėvai norėtų, kad šie kalbėtų lietuviškai. Supratau, kad noriu ir galiu padėti jų kalbą pagerinti“, – sako trejus metus mokytojaujanti Justė ir pasakoja apie sekmadieninės mokyklėlės veiklą, pastangas suburti skirtingo amžiaus vaikus, gerinti jų kalbos įgūdžius ir supažindinti su lietuviškomis tradicijomis.

Mažieji Australijos lietuviai kalbos mokosi žaisdami ir bendraudami.

Mokykla veikia tik sekmadieniais. Kaip sekasi per trumpas pamokas sudominti įvairaus amžiaus ir poreikių vaikus? Kokie žmonės joje darbuojasi?

Nuo 1963 metų veikiančios mokyklos dabartiniai mokytojai – naujosios bangos emigrantai, seniau mokykloje dirbo ir senesnės kartos išeiviai. Nežinau, ar tai būdinga tik Australijai, bet, kaip ir kitose srityse, čia neišvengiama gana dažnos kolektyvo kaitos. Jau yra išvykusių labai pasižymėjusių pedagogų, tačiau kartais

atsiranda naujų. Kai pritrūksta profesionalių mokytojų, tėveliai buriasi ir veda pamokas patys – taip stengdamiesi išsaugoti mokyklos veiklą. Šiuo metu mokymą pasikeisdamos organizuojame trise. Dvi iš mūsų – vaikų mamos. Tai darbas (2 kontaktinės valandos ir gerokai ilgiau trunkantis pasiruošimas) visuomeniniais pagrindais, tėveliai prie mokyklos išlikimo prisideda tik simbolinėmis aukomis.

Pamokos trunka 2 valandas. Susirenka įvairaus amžiaus vaikai. Kviečiame tėvelius ateiti su mažiausiais kada nori – apsižiūrėti, apsiprasti su aplinka. Jauniausiai mokinei dabar yra 3 metukai, vyriausieji – 10–11 metų moksleiviai. Pamokos vyksta visiems kartu, nes vaikų turime nedaug. Vystoma bendra tema, tačiau skirtingo amžiaus ir lygio vaikai gauna skirtingas užduotis. Pratimai skirti lavinti žodynui, skaitymo, rašymo įgūdžiams. Kalbamės apie tradicines šventes, paliečiame papročius, žaidžiame žaidimus. Silpniau kalbą mokantys vaikai mokosi iš geriau kalbančių, gauna jiems pritaikytas užduotis. Suburiame lietuviškais žaidimais, rankdarbiais ir kitais darbeliais, kuriuos darydami bendraujame tik lietuviškai. Stengiamės sukurti laisvą atmosferą, kur vaikai gali pasirinkti – dalyvauti veikloje ar tik pabūti šalia. Pabaigoje visi turi galimybę vaikiškai padūkti su kitais lietuviais vaikais.

Kokie vaikučiai lanko mokyklą? Su kokiais tėvų lūkesčiais susiduriate?

Kai kurie iš mišrių šeimų, kai kurių abu tėvai yra lietuviai, tačiau vaikai mažai kalba lietuviškai, yra ir puikiai kalbančių lietuviškai. Tėvai tikisi neprarasti lietuvybės, nori, kad lietuvių kalba nebūtų pamiršta, kad vaikai mokytųsi gramatikos, suprastų kultūrą. Svarbiausia – siekiama draugystės ne tik tarp vaikų, tėveliai noriai mezga pažintis ir tarpusavyje. Toliau bendraujant šeimomis vaikams sudaromos sąlygos dažniau kalbėti lietuviškai ir už mokyklėlės ribų.

Tėvai stebi visą ugdymo procesą, netgi padeda parengiamuosiuose darbuose, tad jų lūkesčiai yra realistiški. Mokyklos tikslas – mokyti vaikus kalbėti ir rašyti lietuviškai, supažindinti su tradicijomis, tautosaka, sudaryti galimybes bendrauti su bendraamžiais lietuviškai.

Ką pastebi dirbdama su Australijos lietuvių vaikais, kuo jie save dažniausiai laiko – lietuviais, australais, pasaulio piliečiais? Kaip suvokia lietuviškąją tapatybės dalį?

Mūsų mokiniai dar per maži atsakyti į tokį klausimą. Mano nuomone, nuostatos formuojamos namų aplinkoje. Kad vaikai manytų, jog yra Australijoje gyvenantys

lietuviai, tai turi ateiti iš šeimos, ji gali įskiepyti pagarbą ir pasididžiavimą savo kultūriniu paveldu. Termino „pasaulio pilietis“, ypač pokalbiuose su vaikais, Australijoje man neteko girdėti. Natūralu, kad, augdami Australijoje nuo mažens, dauguma vaikų save laikys australais, anglų kalba jiems bus pagrindinė. Šeimos labai skirtingos, kiekviena turi savo istoriją ir nuostatas. Kai kurie pripažins savo lietuviškas šaknis ir mokysis kalbos, kai kurie – ne. Aš tik tikiuosi, kad vaikai, kurie savo kultūriniu paveldu dabar nelabai domisi, to prasmę supras suaugę, ir tuomet mokysis kalbos. Juk tą daryti galima ne tik vaikystėje.

Aukoti savo laiką vaikams Justę skatina noras įskiepyti jiems meilę savo šaknims ir perduoti pasididžiavimą kultūriniu paveldu.

Australija – viena labiausiai nutolusių nuo Lietuvos šalių, tad vaikai turbūt tėvų ar vieno iš jų gimtinėje lankosi gerokai rečiau nei augantys Europoje. Su kuo jiems asocijuojasi Lietuva?

Tikrai vaikai į Lietuvą keliauja rečiau nei Europos šalyse gyvenančių lietuvių atžalos. Tokią situaciją lemia atstumas – ilga kelionė ir didelės finansinės išlaidos. Lietuva vaikams labiausiai asocijuojasi su seneliais. Su jais bendrauja internetu, seneliai atvyksta į Australiją (finansiškai taip išeina pigiau nei, pavyzdžiui, keturių asmenų šeimai vykti į Lietuvą). O su šeima lankydamiesi Lietuvoje vaikai ne tik lanko giminaičius, bet ir prisijungia prie organizuojamų stovyklų ir pan.

Kokie didžiausi iššūkiai šeimoms kyla siekiant išsaugoti kalbą, išugdyti dvikalbystę ar daugiakalbystę nuo mažens? Kokias tendencijas pastebi?

Tyrimai rodo, kad vaikai gali išmokti kelias kalbas, jei jas girdi nuo ankstyvos vaikystės. Tačiau siekiant gerų rezultatų reikia daug dirbti ir tai tampa iššūkiu šeimoms. Net jei namuose kalbama tik lietuviškai, viskas pasikeičia, kai vaikai pradeda lankyti vietines ugdymo įstaigas. Tuomet jie didžiąją laiko dalį leidžia apsupti anglų kalbos – bendraudami su bendraamžiais, mokytojais, mokydamiesi pagal australiškas programas. Lietuvių kalbos žodynas namie išlieka vienodas, kitaip nei tas, kurį jie girdi už namų ribų. Mokyklos programa vaikų žodyną plečia ne lietuvių kalbos naudai.

Deja, 2 valandos per savaitę mūsų mokykloje negali užpildyti spragos. Lietuvių kalba nėra lengva, reikia padirbėti prie gramatikos, o tėvai dažnai pristinga laiko.

Vaikai, norėdami laisvai bendrauti lietuviškai, kalbą turėtų vartoti ne tik kalbėdami su tėvais, bet ir skaitydami pasakas, knygas, žiūrėdami lietuvišką televiziją, filmus, animaciją.

Turiu pripažinti, kad tendencijos nedžiugina. Labai mažas procentas tėvų atveda vaikus į lietuvių kalbos pamokas. Pasiekus paauglystės amžių, situacija dar pablogėja, nes jaunuoliai nori tapatintis su savo draugais, kurie dažniausiai nekalba lietuviškai. Tiesa, Australijoje daug imigrantų, taigi vaikai mokyklose sutinka įvairiausių tautybių palikuonių. Nuo to, kiek kitos šeimos puoselėja savo kultūras, priklauso, kokį pavyzdį mato ir mūsų vaikai. Kalbos išsaugojimo galimybes lemia labai daug faktorių.

Ką Tau pačiai reiškia būti lietuve ir ką stengiesi perduoti vaikams?

Mane kalbos praradimas labai liūdina, nuoširdžiai norėčiau padėti jos mokytis, stengiuos kalbėti su tėvais, įkvėpti juos skirti tam daugiau laiko. Kursuose, kuriuos organizavo Švietimo ir mokslo ministerija Lietuvoje, gavau daug mokomosios medžiagos, tinkamos įvairiausio amžiaus ir lygio mokiniams. Tačiau labai trūksta tėvų motyvacijos. Dalies jų abejingumo priežastys man iki šiol nėra aiškios. Pastebėjau, kad senosios kartos emigrantų požiūris kitoks. Dalis žmonių išvyko iš Lietuvos pokario metais, sovietmečiu, juos vienijo kova prieš rusifikaciją, patriotiniai jausmai. Ne visi išvykę po Nepriklausomybės atgavimo paliko Lietuvą su geromis emocijomis. Kai kurie ekonominiai emigrantai širdyje sukaupė nemažai nuoskaudų ir pykčio, tad neturi stiprių sentimentų Lietuvai.

Aš išvykau į Australiją pas savo vyrą. Lietuvos labai pasiilgstu, dėl to visada stengiuosi dalyvauti bendruomenės renginiuose, mokau lietuvių kalbos, namuose gaminu lietuviškus patiekalus, perku lietuviškas prekes (Australijoje, deja, nėra didelio jų pasirinkimo). Vaikams noriu perduoti pasididžiavimą savo kultūriniu paveldu, supažindinti juos su tradicijomis, unikalia kalba. Manau, jiems tai turėtų padėti suprasti savo asmeninę istoriją, kas jie, iš kur jie kilę, kuo skiriasi nuo kitų, ir suvokti, kad turi kuo didžiuotis. Tikiuosi, kad mano indėlis turės nors truputį įtakos formuojant vaikų požiūrį į Lietuvą. Tiesa, tai pastebėti sunku, nes mokytojų darbo rezultatai atsiskleidžia tik po ilgo laiko, kartais po daugelio metų.

Ar Sidnėjuje veikia stipri lietuvių bendruomenė? Kokiose veiklose dalyvauji?

Bendruomenė gana didelė, jos nariai mėgsta susiburti, pabendrauti, paragauti

pasiilgtų lietuviškų patiekalų. Tiesa, lietuviai čia atvyksta su santykinai trumpalaikėmis studentų vizomis, dėl to kontingentas nuolat kinta, gana daug jaunimo. Australijoje populiari ant grotelių keptų patiekalų kultūra, lietuvaičiai taip pat mėgsta susiburti gamtoje. Bendruomenės valdyba organizuoja svarbesnius renginius, valstybinių švenčių minėjimus. Lietuvių klube susirenkama Kūčių vakarienei su tradiciniais patiekalais.

Dirbu ne tik su vaikais, individualiai nuo nulio kalbos mokau ir keletą suaugusiųjų. Kai kurie yra lietuvių kilmės, tačiau jau jų tėvai nekalba lietuviškai. Kelios moterys ketina susituokti su lietuviais ir nori išmokti jų gimtosios kalbos. Mane labiausiai stebina šie suaugusieji, žavi jų istorijos ir užsidegimas.

Šiandienos pasaulis neatsiejamas nuo mokymosi visą gyvenimą. Ko pati dar norėtum išmokti, sužinoti, kokiose srityse patobulėti?

Manau, kad dar grįšiu į Švietimo ir mokslo ministerijos organizuojamus kursus Lietuvoje. Taip pat norėčiau pasitobulinti ir projektų valdymo srityje, kurioje dirbu visu etatu.

Kuo skiriasi darbas su užsienio lietuviais nuo mokytojavimo Lietuvoje? Ar savaitgalinės lituanistinės mokyklos pasikeitė, palyginti su senų laikų mokyklomis, su folkloru ir tautiniais šokiais, ar kalbama apie modernią šiandienos Lietuvą? Per ką dabar formuojama tapatybė?

Turime pritaikyti programą prie šalies, kurioje esame. Dėl daugelio priežasčių Australijoje netinka Lietuvos mokyklose naudojami vadovėliai. Viena jų – kardinaliai skiriasi metų laikai. Kai lietuviški vadovėliai sausį kalba apie žiemą, čia yra vidurvasaris. Labiau tinka vadovėliai, skirti mokytis lietuvių kalbos kaip antrosios, bet vis tiek turime stipriai pasukti galvas. Programą reikia pritaikyti taip, kad informacija vaikams būtų prieinama, suprantama, atitiktų jų patirtį, su kuria galėtų tapatintis.

Folkloras, žinoma, keičiasi, nors dalį jo vis tiek perduodame. Bet tai, mano nuomone, būdinga ne tik užsienio mokykloms. Pavarčius folkloro žinynus matosi, kiek folkloro šiais laikais nebenaudojama, dabartiniams vaikams jis nebesuprantamas. Tapatybę formuojame per kalbą, šventes, tradicijas, tradicinį maistą.

Kaip apibūdintum lituanistinių mokyklų užsienyje vaidmenį puoselėjant

lietuvybę? Kaip tas vaidmuo keisis ateity?

Kadangi Sidnėjaus mokykla gyvuoja jau tiek metu, buvo sustabdžiusi veiklą ir vėl atnaujinusi, tikiu, kad jos aktualumas išliks. Tokios mokyklos labai svarbios lietuvybės išsaugojimui.

pasauliolietuvis.lt
„Lietuvybė pasaulyje“

Mielai pasidalysime svetainėje skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.